

I/1

Relacja

Relację niezyczącej Hlond Marii Bożeny Kuzimery (1925-1944)
spotędziciela rodzona siostra Helena Maria Hlond

(siostra zakonna u Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia - Lwa)

Relacja opisana na podstawie aukty „Wojsna Służba Kobiet”

Warszawa, 3 XII 2000, mps (kopia) k. 2 s. 2

Odpowiedź na ankietę "Wojenna służba kobiet".

H L O N D Maria Bożena Kazimiera, urodzona 12. maja 1924 r. w Katowicach,
zmarła 10. lutego 1944 r. w Bytomiu. ps. "Antygona"

Ojciec: Dr. Jan Paweł Hlond, lekarz chorób skórnych i wenerycznych.
Czynny nad przyłączeniem Górnego Śląska do Polski po I. wojnie światowej,
w czasie plebiscytu był przez Wojciecha Korfantego zamianowany

- ✓ Komisarzem Plebiscytowym na miasto Bytom, gdzie większość optujących
opowiedziała się za Polską. Został postrzelony przez Niemców na ulicy.
Po wojnie bardzo czynny społecznie na terenie miasta Katowic, m.in.
przy organizacji Polskiego Czerwonego Krzyża, przy budowie Kościoła
Garnizonowego w Katowicach, przy budowie nowego domu akademickiego dla
młodzieży Śląska w Krakowie. Za prace te i inne odznaczony został
Złotym Krzyżem Zasługi i orderem Polonia Restituta.

Matka: Janina z.d. Flieger pochodziła z rodziny, u której organizowane
były przed I. wojną światową tajne zebrania Polaków, w Bytomiu. Po
niesprawiedliwym przyłączeniu polskiego Bytomia do Rzeszy Niemieckiej,
pod osłoną nocy uciekała pieszo z małym dzieckiem /Janiną/ przez pola
do Katowic, aby uciec z życiem przed niemieckimi bojówkarzami.
Oboje z mężem mieszkali aż do II. wojny światowej, wraz z trzema córkami,
Janiną, Heleną i Marią Bożeną, w Katowicach, przy ul. Piłsudskiego 6,
/obecnie ul. Warszawska/. Pracowała czynnie na rzecz Misji, należała
do Akcji Katolickiej.

Mój obecny adres - składającej te relacje:

Helena Maria Hlond /siostra rodzona Marii Bożeny Hlond/,
od 1.2.1960 siostra zakonna w Zgromadzeniu Matki Bożej Miłosierdzia
pod imieniem "Siostra Maria od Serca Bożego", 01-014 Warszawa,
ul. Żytnia 3/9, tel. /022/

Wyszkolenie Marii Bożeny Hlond: W czerwcu 1939 r. ukończyła III. klasę
gimnazjum u Sióstr Niepokalanek w Jarosławiu. W czasie wojny uczęszczała
jakiś czas do prywatnego gimnazjum Fliegnera w Bytomiu, które broniło
przed wywózką na roboty w głąb Niemiec, ale wkrótce - jako Polka - została
z tej szkoły /wraz z innymi Polakami/ wydalona.

W polskim gimnazjum należała do Związku Harcerstwa Polskiego.

W czasie działań wojennych we wrześniu 1939 r., gdy znalazła się wraz
z matką i 2 starszymi siostrami w Jarosławiu /ojciec w randze majora rezerwy
został zaciągnięty do Wojska Polskiego/, udzielała wraz z siostrą Janiną
czynnej pomocy samarytańskiej ofiarom okrutnych bombardowań niemieckich
na osiedlu oficerskim w Jarosławiu.

Po powrocie z blisko 2-miesięcznej wdrówki na wschód, Maria Bożena Hlond wróciła wraz z matką i obiema siostrami do Katowic i zamieszkała z nimi w przedwojennym mieszkaniu przy ul. dawnej Piłsudskiego, a przez Niemców przemianowanej na ul. Friedrichstrasse 6. Mieszkanie to zastały całkowicie zrujnowane i obrabowane z pozostawionej odzieży i żywności, ze śladami libacji; zrabowany był także opał z piwnicy i duże zapasy wina.

W roku 1940 nastąpiło pierwsze wysiedlenie ze zrabowanego mieszkania, do również zrabowanego, mniejszego mieszkania przy ul. Teatralnej 9, po wywiezieniu stamtąd rodziny żydowskiej /stara matka i służąca/.

Odby obie starsze siostry uciekły do Generalnej Gubernii przed wywózką na roboty w głąb Niemiec, w lutym 1942 r. /o godz. 6,00 rano, przy trzaskającym mrozie/ została Maria Bożena wraz z matką /wprost z łóżek/ wywieziona przez 8 SS -Manów po raz drugi, do Bytomia. Ich adres był wówczas: Beuthen, Tarnowitzerstr. 21. Wolno im było zabrać wówczas jedynie rodzinne portrety ze ścian. Po wojnie, w latach 60-tych budynek ten, będący w bardzo dobrym stanie technicznym, został przez ówczesne władze komunistyczne zrównany z ziemią.

Maria Bożena podjęła wówczas pracę jako asystentka w gabinecie dentystycznym w Będzinie, gdzie najpierw dojeżdżała, a potem wynajęła skromny pokój. Matka jej została skierowana przez Niemców do pracy fizycznej w kopalni Rozbark, ale gdy wielokrotnie przy tej pracy malała, niemiecki lekarz skierował ją do szwalni, naprawiającej uszkodzone mundury wojskowe.

W styczniu 1944 roku przechodziła Maria Bożena ciężkie przeziębienie z ropnym zapaleniem zatok i pomimo pomocy lekarskiej zmarła na zapalenie opon mózgowych w szpitalu w Bytomiu 10. lutego 1944 r. Pogrzeb jej odbył się w Bytomiu 14. lutego 1944 przy masowym udziale Polaków z całego Górnego Śląska. Po mszy św. w kościele przy ob. ul. Jęnty, prowadził kondukt pogrzebowy Ks. Gerard Bańka, przed wojną katecheta w żeńskim Gimnazjum w Katowicach, w czasie wojny pełniący obowiązki proboszcza w łaziskach Górnych. Wszystkie modlitwy pogrzebowe odmawiane były w języku łacińskim, - nie padło wówczas ani jedno słowo niemieckie.

Warszawa, 3.12.2000

Sr. Maria Hlond

Helena Maria Hlond
Sr. Maria od Serca Bożego

I/2 Dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

Zaświadczenie świadka Jerzego Pochciła, Bytom, 20 I 2001
Pochłeg kauspinucyjnej służby żołnierskiej w l. 1939-1944

TKPS, org. K.1, s.1

Ź Pnobia kourpime. sturby istwierckiej w latach 1939-1945

Bożena Hlund wstąpiła do członkowskich Sił Zbrojnych we wrześniu 1942. Anonimowo stała się na rozkaz Jerzego POCHCIAŁA ps. „Krzyśtof”, w obwodzie Lenka IMIELI ps. „Leszek”. Przyjęła pseudonim „ANTYGONA”. Razem z nią przysięgła służyć jej zastępczyni Aleksandra MICEWICZ ps. Kryptonim KRZYSZTOFORSKA. Wraz z nią w przysiężeniu odbyła się w miejscowości p. HLOND, matka Bożeny, w Bytomiu przy ul. Tarnawitroni, 21. (osobna nazwa nieistniejącej ulicy ulicy).

Bożena kierowała grupą kobiet składającą się z pięciu osób. Dokonywanie i rozprowadzanie tucze z nich następowało w poróżnych terminach.

Czynności grupy ponaży pniehodzenie wojskowo-sanitarne, pełniły funkcje łączniczek, zbierały informacje dotyczące transportów wojskowych niemieckich (przez katowicki) oraz produkcji zbrojeniowej na terenie Górnego Śląska. Zajmowały się również zdobywaniem broni i przez kolportaż, wzięły udział w Słasku do wojska niemieckiego, organizowały pomoc materialną dla rodzin ewakuowanych żołnierzy NSZ, przekonywały do przystąpienia do NSZ-owców (niepóźniej z rejonu Zagłębia Dobruńskiego) zarówno w okresie okupacji niemieckiej, jak również po wkroczeniu wojsk sowieckich.

Bożena Hlund podlegała bezpośrednio Lenkowi Imieli do czasu jego ewakuowania w październiku 1943 roku (po likwidacji kwaterki została stracona pod ręką niemieckiej w Olsztynie w wrześniu 1944 roku). Od tego czasu podlegała bezpośrednio Jerzemu Pochciałowi.

Po śmierci Bożeny w lutym 1944 roku kierownictwo grupy przejął jej następczyni Aleksandra Micewicz, która w marcu 1945 roku została ewakuowana i przetransportowana na Sybir.

Bożena Hlund była bratanicą kandydata Augusta Hlonda Pryncesa Polski. O historii Bożeny wspomnieliśmy się w książce L. Kuźmierzyka i L. Meresty pt. „Kapelani Heroldowych Sił Zbrojnych” - Biblioteka Szczerbca. Wydawca: Związek Intuimny Członkowskich Sił Zbrojnych Szczerbca - 2000.

Stolica
Jerzy POCHCIAŁ ps. „KRZYSZTOF”

Bytom, 20. 01. 2009

41-902 Bytom

II Materiały uzupełniające relację

Krzyszyna Kabzińska, Hlondówna Maria, Bożena (1924-1944)

[w:] Sylwetki Kobiet Żołnierzy, pod red. K. Kabzińskiej
Fundacja, Toruń 2003, mps (kopie) fot., K.3 s. 1-3

Hlondówna Maria Bożena (1924–1944)
„Antygona” kierowniczką pięcioosobowej grupy łączniczek NSZ w Bytomiu.

W krótkim okresie życia Marii Hlondówny istotnym fragmentem jest jej działalność konspiracyjna w formacji 'narodowej (od 20 września 1942 r.) NSZ w Bytomiu, wskazująca na związki z podcentralą „Zachód” czyli siecią rozpoznania wojskowego, gospodarczego i komunikacyjnego (Sieć „Z”) OW ZJ. Sieć ta we współdziałaniu z II Oddziałem KG ZWZ–AK osiągała duże sukcesy wywiadowcze, szczególnie do czasu rozbicia przez Niemców na przełomie lat 1941–1942. Dane o działalności Marii Hlondówny wnoszą istotne źródłowe informacje na temat aktywności ZJ i NSZ w VIII Okręgu Śląsk, dotychczas słabo udokumentowanej. Wiadomo, że już w początkach okupacji istniały tam prężne, choć nieliczne, ogniwa młodzieżowe związane z siecią wywiadu „Z”. Rodzinne koneksje Marii niewątpliwie sprzyjały jej wczesnemu zaangażowaniu w aktywność konspiracyjną.

Maria Hlondówna urodziła się 12 maja 1924 r. w Katowicach. Ojciec jej, dr Jan Paweł Hlond, lekarz chorób skórnych i wenerycznych, był czynnym uczestnikiem działań na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski po I wojnie światowej. Przez Wojciecha Korfantego został mianowany Komisarzem Plebiscytowym na miasto Bytom, gdzie większość optujących opowiedziała się za Polską. Został postrzelony przez Niemców na ulicy. Matka Marii z d. Flieger pochodziła z rodziny, u której organizowane były przed I wojną światową tajne zebrania Polaków w Bytomiu. Po krzywdzącym dla Polski przyłączeniu Bytomia do Rzeszy Niemieckiej w 1922 r. uciekła pod osłoną nocy pieszo z małym dzieckiem (Janiną) przez pola do Katowic, by ująć z życiem przed bojówkarzami niemieckimi. Oboje z mężem mieszkali do września 1939 r. wraz z trzema córkami, Janiną, Heleną i Marią Bożeną, w Katowicach przy ul. Piłsudskiego 6. Oboje byli czynni społecznie na terenie Katowic. Ojciec współpracował m.in. przy organizacji PCK, budowie Kościoła Garnizonowego, nowego domu akademickiego dla młodzieży Śląska w Krakowie, a matka należała do Akcji Katolickiej i działała na rzecz Misji. Ojciec za swą działalność został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Orderem Polonia Restituta. Wielką postacią w rodzinie Marii był brat ojca, ks. kardynał August Hlond, od 1922 r. administrator apostolski Śląska, w latach 1926–1946 Prymas Polski, w czasie okupacji przebywający na emigracji.

W czerwcu 1939 r. Maria Hlondówna ukończyła trzecią klasę gimnazjum u sióstr niepokalanek w Jarosławiu. W czasie wojny uczęszczała jakiś czas do prywatnego gimnazjum Fliegnera w Bytomiu, które broniło przed wywózką na

11-2

roboty w głąb Niemiec, ale wkrótce, jako Polka została z tej szkoły, wraz z innymi Polakami, wydalona.

W czasie działań wojennych we wrześniu 1939 r., gdy znalazła się wraz z matką i dwiema starszymi siostrami w Jarosławiu (ojciec, w randze majora, został zmobilizowany), udzielała wraz z siostrą Janiną czynnej pomocy samarytańskiej ofiarom okrutnych bombardowań niemieckich na osiedlu oficerskim w Jarosławiu.

Po powrocie z blisko dwumiesięcznej wędrówki na wschód matka z trzema córkami wróciła do Katowic i zamieszkała z nimi w przedwojennym mieszkaniu przy ul. Piłsudskiego, przemianowanej przez Niemców na Friedrichstrasse. Mieszkanie to zastały całkowicie zrujnowane i ograbione z pozostawionej odzieży i żywności, noszące ślady libacji; zrabowany był także opał z piwnicy i duże zapasy wina. W 1940 r. przeżyły pierwsze wysiedlenie przez Niemców ze zrabowanego mieszkania do równie ograbionego, mniejszego przy ul. Teatralnej 9, po wywiezieniu stamtąd rodziny żydowskiej. Obie starsze siostry Marii uciekły do GG przed wywózką na roboty do Niemiec.

W lutym 1942 r., o godz. 6 rano, przy trzaskającym mrozie wprost z łóżek Maria Bożena wraz z matką zostały znowu wyrzucone z mieszkania i wywiezione przez SS-manów do Bytomia. Wolno im było zabrać jedynie rodzinne portrety ze ścian.

Maria podjęła wówczas pracę jako asystentka w gabinecie dentystycznym w Będzinie, dokąd najpierw dojeżdżała, potem wynajęła skromny pokój. Matka jej została przez Niemców skierowana do pracy fizycznej w kopalni Rozbark, ale gdy wielokrotnie przy tej pracy zemdląca, lekarz przeniósł ją do szwalni, gdzie naprawiano uszkodzone mundury wojskowe.

Do NSZ Maria Hlondówna wstąpiła we wrześniu 1942 r. Przysięgę złożyła na ręce Jerzego Pochciała „Krzysztofa”, w obecności Leszka Imieli „Leszka”. Przyjęła pseudonim „Antygona”. Razem z nią przysięgę składała jej zastępczyni Aleksandra Micewiczówna „Krystyna Krzysztoforska”. Uroczystość zaprzysiężenia odbyła się w mieszkaniu matki Marii, w Bytomiu, przy nieistniejącej dziś ówczesnej Tarnowitzerstr. W latach sześćdziesiątych budynek, będący w bardzo dobrym stanie technicznym, został przez ówczesne władze komunistyczne zrównany z ziemią.

„Antygona” kierowała grupą kobiecą składającą się z pięciu osób. Dokoopowanie i zaprzysiężenie trzech z nich nastąpiło w późniejszych terminach. Członkinie grupy przeszły przeszkolenie wojskowo-sanitarne. Pełniły funkcję łączniczek, zbierały informacje dotyczące niemieckich transportów wojskowych (węzeł katowicki) oraz produkcji zbrojeniowej na terenie Górnego Śląska. Zajmowały się również pozyskiwaniem broni, poprzez kolegów wcielonych do wojska niemieckiego. Organizowały pomoc materialną na rzecz rodzin aresztowanych żołnierzy NSZ, szczególnie z rejonu Zagłębia Dąbrowskiego (zarówno w okresie okupacji niemieckiej, jak również po wkroczeniu wojsk sowieckich).

P

II-3

Maria Bożena Hlondówna podlegała bezpośrednio Leszkowi Imieli do czasu jego aresztowania w październiku 1943 r. (po ciężkim śledztwie został stracony pod ścianą śmierci w Oświęcimiu w czerwcu 1944 r.). Od tego czasu jej zwierzchnikiem był Jerzy Pochciał.

W styczniu 1944 r. Maria Bożena przechodziła ciężkie przeziębienie z ropnym zapaleniem zatok i pomimo pomocy lekarskiej zmarła na zapalenie opon mózgowych w szpitalu w Bytomiu 10 lutego 1944 r. Pogrzeb jej odbył się w Bytomiu przy masowym udziale Polaków z całego Górnego Śląska. Po mszy św. w kościele przy ul. Janty kondukt pogrzebowy prowadził ks. Gerard Bańka, przed wojną katecheta w żeńskim gimnazjum w Katowicach, w czasie wojny pełniący obowiązki proboszcza w Łaziskach Górnych. Wszystkie modlitwy pogrzebowe odmawiane były po łacinie, nie padło wówczas ani jedno niemieckie słowo.

Po śmierci Marii Bożeny kierownictwo grupy przejęła jej zastępczyni Aleksandra Micewiczówna, która w marcu 1945 r. została aresztowana i wywieziona na Sybir.

Krystyna Kabzińska

IV

Korespondencja

- Pismo Jerzego Pochcięta, Bytom 21.01.2001 do Fundacji z załączeniem relacji niezyczej Hłond Marii Bożeny (1924-1944), rKps, okł. K.1, s.1
- List Anny Rojeuskiej dokumentalistki: Działu Arch. WSK z datą 28 II 2001 do Jerzego Pochcięta. Podziękowanie za przesłane materiały dot. Hłond Marii Bożeny, oraz za dot. kwoty 50zł na działalność Archiwum Fundacji
mps. ksero, K.1, s.1

Jerzy POCHCIAK

Bytom 21.01.2001

41-902 Bytom

KM 29.1.
Wpłynęło dnia
Ldz 0149 WSK 2001
D.W.

Archiwum WSK
przy Fundacji Archiwum Pomorskie AK.
ul. Wielkie Gąsby 2
57-100 Toruń

W referencjach przesyłanej relacji o wojennej
rolie Kobiet, dotyczącej Marii Boreny HLOND,
zapraszam również do jej Boreny

Podany

Referencje:

1. Komisja Historyczna Kobiet
Towarzystwo Historyków Historii
Rynek Starego Miasta 29/31
Warszawa
2. Zespół Etatów Wyższej Polniemy
Cierodowych Sił Zbrojnych
al. Chłodna 9
00891 Warszawa

dotyczący zwrócić

Toruń, dnia 28 II 2001r.

1.dz.521 WSK 2001

Pan Jerzy Pochciał

41 - 902 Bytom

*odp. L.dz. 0149/297
Kopiu*

Szanowny Panie,

Nasze Archiwum w dziale Wojennej Służby Kobiet gromadzi relacje kobiet - żołnierzy z terenu całej Polski i Zagranicy, walczących na frontach II wojny światowej. Cieszymy się, że nawiązał Pan kontakt z Fundacją Archiwum Pomorskie Armii Krajowej. Serdecznie dziękujemy za przysłane materiały archiwalne o nieżyjącej Marii Bożenie Hlond, dzięki czemu w Archiwum WSK mogliśmy założyć na Jej nazwisko teczkę osobową o numerze inwentarza 2470/WSK.

Jeżeli jest to możliwe, prosimy o dalszy kontakt z naszym Archiwum i w miarę możliwości zbierania informacji o kobietach - żołnierzach z różnych formacji nie tylko z AK, także NSZ, NOWK, LWP, BCn. Będzie to duża pomoc w naszych pracach archiwalnych i za tę pomoc będziemy Panu bardzo wdzięczni. Wysyłamy Panu materiały informujące o działalności Fundacji oraz Memoriału Generali Marii Wittek. Zależy nam bardzo na kontaktach z żyjącymi kombatantkami mieszkającymi na terenie woj. śląskiego. Nie ukrywamy, że mamy nadzieję, że może dzięki Pana współpracy nam się to uda.

W imieniu Pani Profesor Elżbiety Zawackiej założycielki Fundacji Archiwum Pomorskie Armii Krajowej i całego zespołu pracowników Archiwum WSK serdecznie Pana pozdrawiamy i zapraszamy do dalszej współpracy z Fundacją.

Z wyrazami głębokiego szacunku

Anna Rojewska
mgr Anna Rojewska

Dokumentalistka Archiwum WSK

III / 5 June

Wyciąg z rachunku bankowego, data 12.06.2001
Jerzy Pachciarz wpłaty 50 zł na działalność arch. Fundacji
Kielce K-1 s.1

Wyciąg z rachunku bankowego

12-06-2001

67/001

DATA WYCIĄGU NR WYCIĄGU

10901506-4675-128-00-0-999*

NR RACHUNKU

82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY S.A.
 ODDZIAŁ TORUŃ
 UL. KRASIŃSKIEGO 2
 87-100 TORUŃ TEL. 610-36-00

FUNDACJA "ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ" TORUŃ
 W. GARBARY 2
 87-100 TORUŃ

ODDZIAŁ / FILIA

PLK

3.00%

WALUTA

STOPA PROCENTOWA

POSIADACZ RACHUNKU

NIE WYSYŁAĆ

1

SPOSÓB WYSYLANIA

LICZBA POZY

DATA	WYSZCZEGÓLNIENIE	WINIEN	MA	SALDO
11-06-2001	Saldo ostatniego wyciągu			12.470,50
12-06-2001	WPLATA 13201508-2 1714 JERZY PODCIAK UL. Razen		50,00 ✓	12.520,50
		0,00	50,00	

Odcinek dla posiadacza rachunku

Zł - 50 gr
podciek
 słownie złotych

grosze jak wyżej

Dokładny adres

Jerzy Podciek

41-902 Bytom

Archiwum WSK

pny Fundacji Archiwum Pomorskiej Armii Krajowej

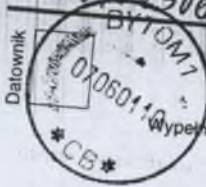
nazwa banku

WBK II Oddz. w Toruniu

Nr r-ku

10901506-4675-128-00-0

Datownik

Wypełnić na odwrocie

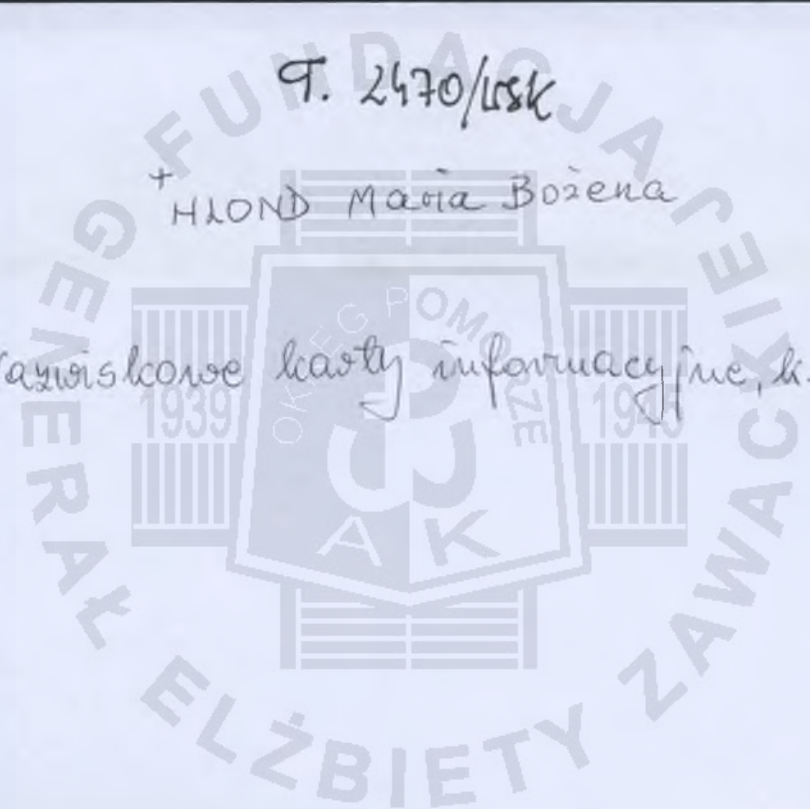
tel. 032 → 981 1306
 (geny Podciek)

9. 2470/LSK

+ HLOND Maria Bożena

NSZ
śląsk
Bytom -
Katowice

V Najwiskowe karty informacyjne, k.1

i

V-1

N.52
Słgsh

+ #

HLONDÓWNA Małna Bożena
(1924-1944) ps. "Antygona"

Kierowniczką 5 osobowej grupy łączniczek
NSZ w Bytomiu. Przeszkolenie sanitarno-
wojskowe. Wywiad. Zmarła na zapalenie
opon mózgowych w 1944 - styczniu. Bratania
ks. Kamylona Augusta Hlonda.

Zob. Sylwetki Kobiet Żołnierzy
Fundacja "Archiwum i Muzeum Pomorskie
Armii Krajowej oraz Wojskowej Służby
Polek"

DRut
2007

str. 131, 132, 133

T. 2470/WSK

NS 2

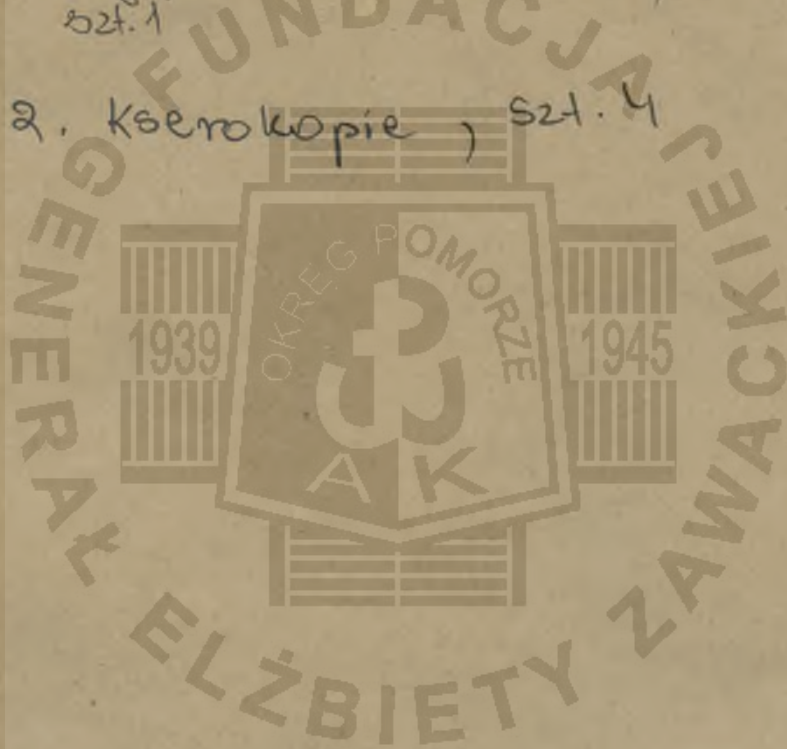
Katowice

HLOND Maria Bożena

VI. Fotografie

1. Zdj. portretowe - pamiątkowe, [b.d.], onyq., (13,4x8,6
szt. 1

2. Kserokopie, szt. 4

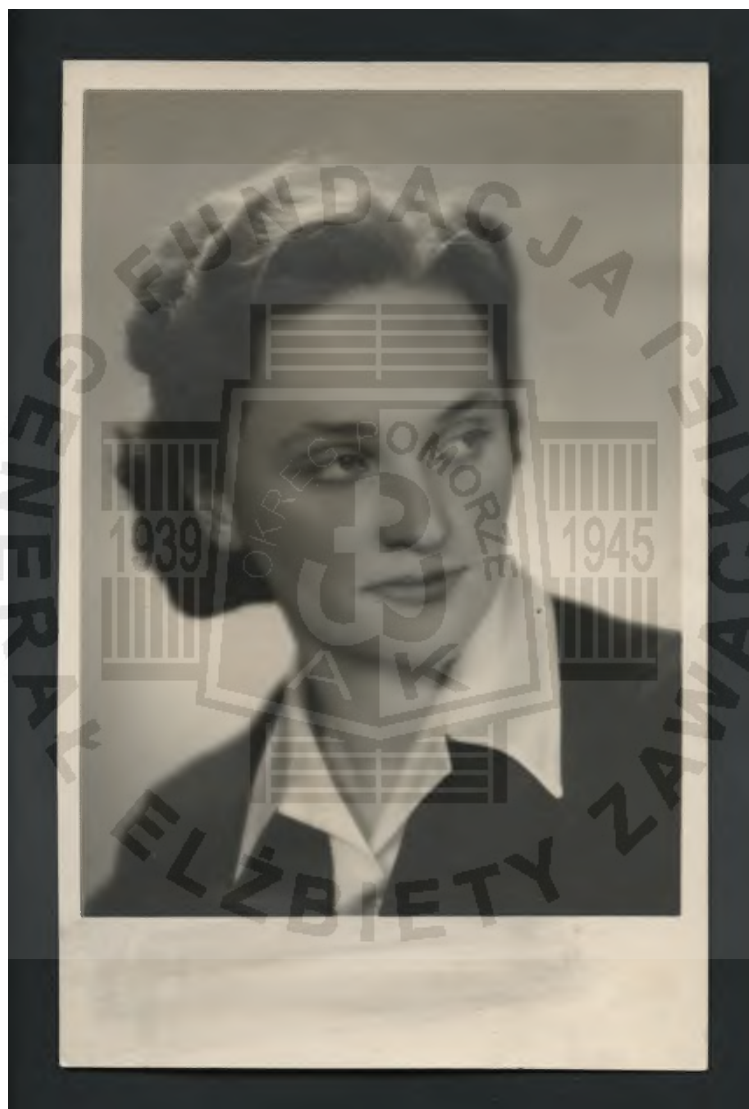

2. Świt. 2011 r

1. WSK
Jesli osobne
2. T. 2470 | WSK
3. oryg., 8,7 x 13,2
- 4.
5. HLOND Maria
Bożena
6. N.M
- 7.
8. Uwagi: opis na odwrocie
Hlondówna Maria
Bożena

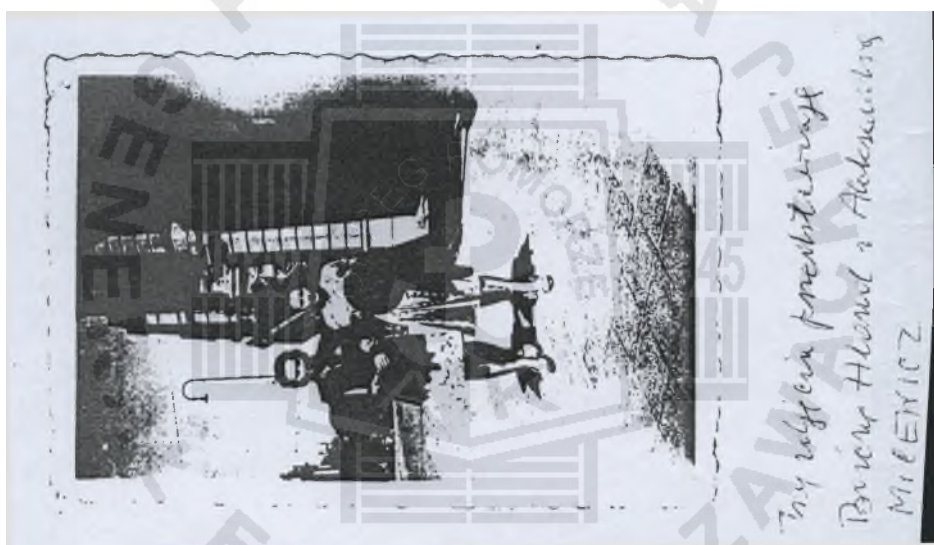

2. Świt. 2012v.

HL.T. 2470/WSK

2470/WSK
NOV

Trzy siostry presbiterki
Bronia Hlond i Aleksandra
MILBENICZ

Bożena HLOND

T. 2470 / WSK 2470 3014

HŁOND Maria Bożena Kazimiera

